

Zdanění osobních příjmů

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Obsah

1. Význam a charakteristika ODD
2. Technika ODD
3. Alternativní typy zdanění osobních příjmů

1. Význam a charakteristika

- zdanění příjmů
 - právní přístup: příjmy zdaňují pouze osobní důchodové daně, korporátní daně a případně specifické daně (Německo, Francie atp.)
 - ekonomický přístup: povinné a de facto neekvivalentní platby snižující disponibilní důchod poplatníka → nutno zahrnout i veřejnoprávní pojistné
 - výnos vs. důchod: výnosové vs. důchodové (příjmové) daně

1. Význam a charakteristika

- 1799 ve Velké Británii, k financování válek proti Napoleonovi. Nejprve šlo o zdanění zisku (na úrovni osob), a v roce 1803 pak byla daň rozšířena na všechny příjmy.
- Ostatní vyspělé země: koncem 19. a v prvních desetiletích 20. století
- Rakousko-Uhersko 1849
- Německo 1916, USA 1913

1. Význam a charakteristika

- Osobní důchodové daně (ODD), personal income taxes (PIT)
 1. Významný nástroj sektorových politik, zejména v oblastech podpory:
 - Bydlení
 - Úspor
 - Sociální politiky
 - Podpory rodin s dětmi
 2. Fiskálně významný zdroj
 - Podíl na HDP, prům. OECD: cca 10 %
 - Podíl na celk. daň. příjmech, prům. OECD: cca 25%

1. Význam a charakteristika

Podíl PIT (průměr OECD) na:						
1100	1965	1975	1985	1995	2005	2018
% HDP	6,7	9,0	9,8	8,7	8,1	8,2
% TR	26,2	29,8	29,8	25,1	23,1	23,8

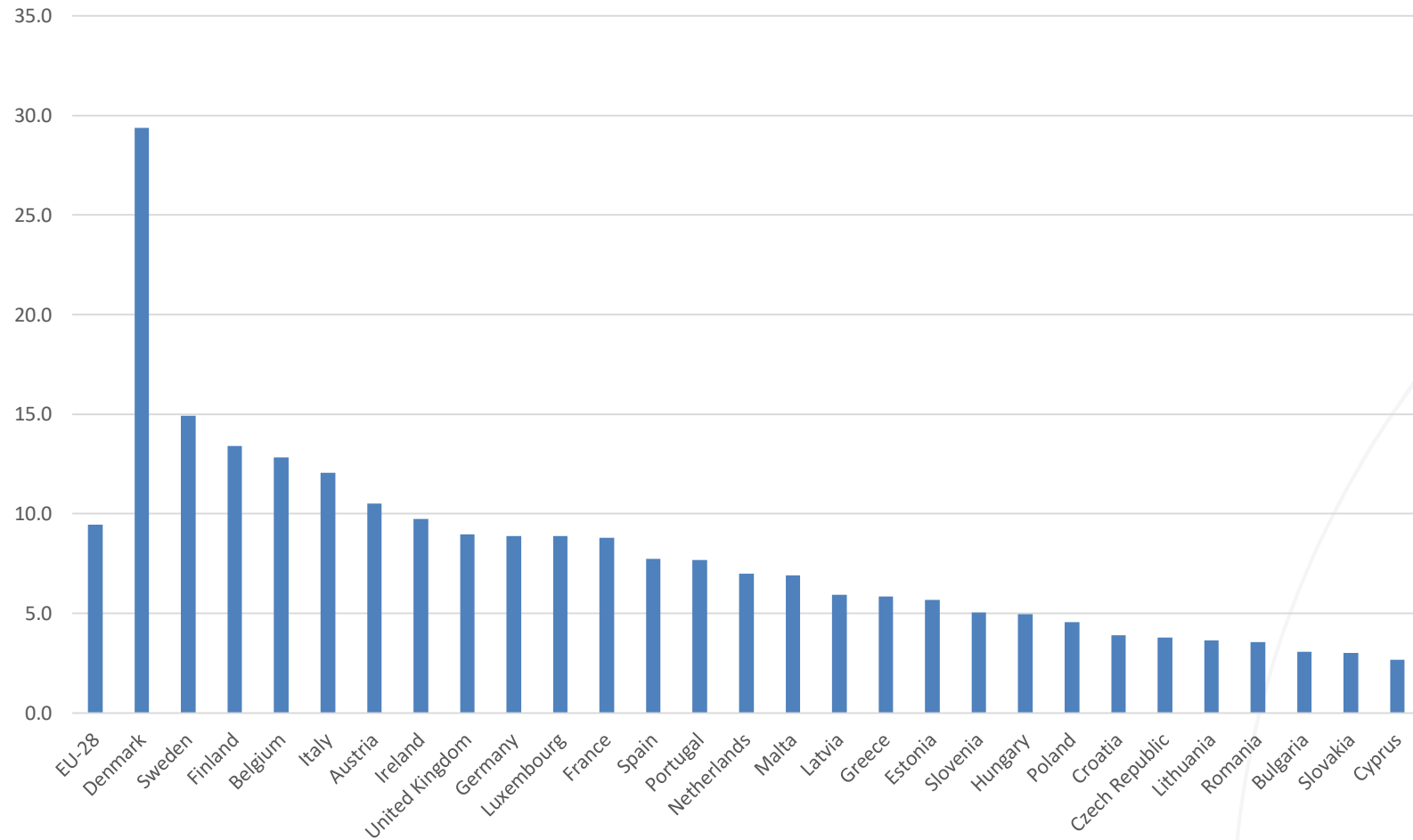
Zdroj: OECD (zpracováno autorem)

1. Význam a charakteristika

3. Charakteristika

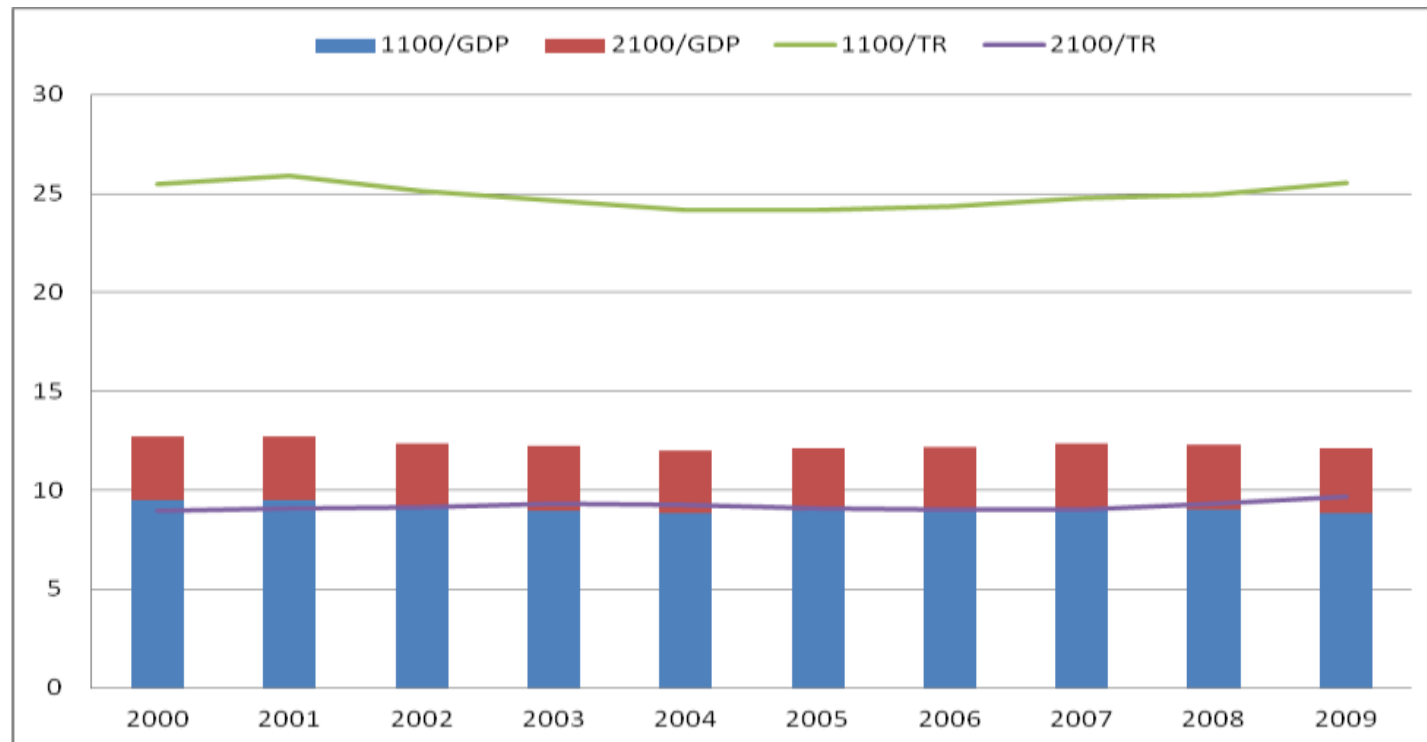
- Odpovídá principu platební schopnosti
- Výnosy daně jsou pružné
- Nezpůsobuje distorze v cenách
- Dobrý MAE stabilizátor
- Daň je "průhledná": velikost daňového břemene poplatníka je zřejmá
- Není problém se zdrojem platby daně

1. Význam a charakteristika

1. Význam a charakteristika

Podíl výnosu daní z příjmů fyzických osob na HDP v zemích OECD

Zdroj: OECD (zpracováno autorem)

1. Význam a charakteristika

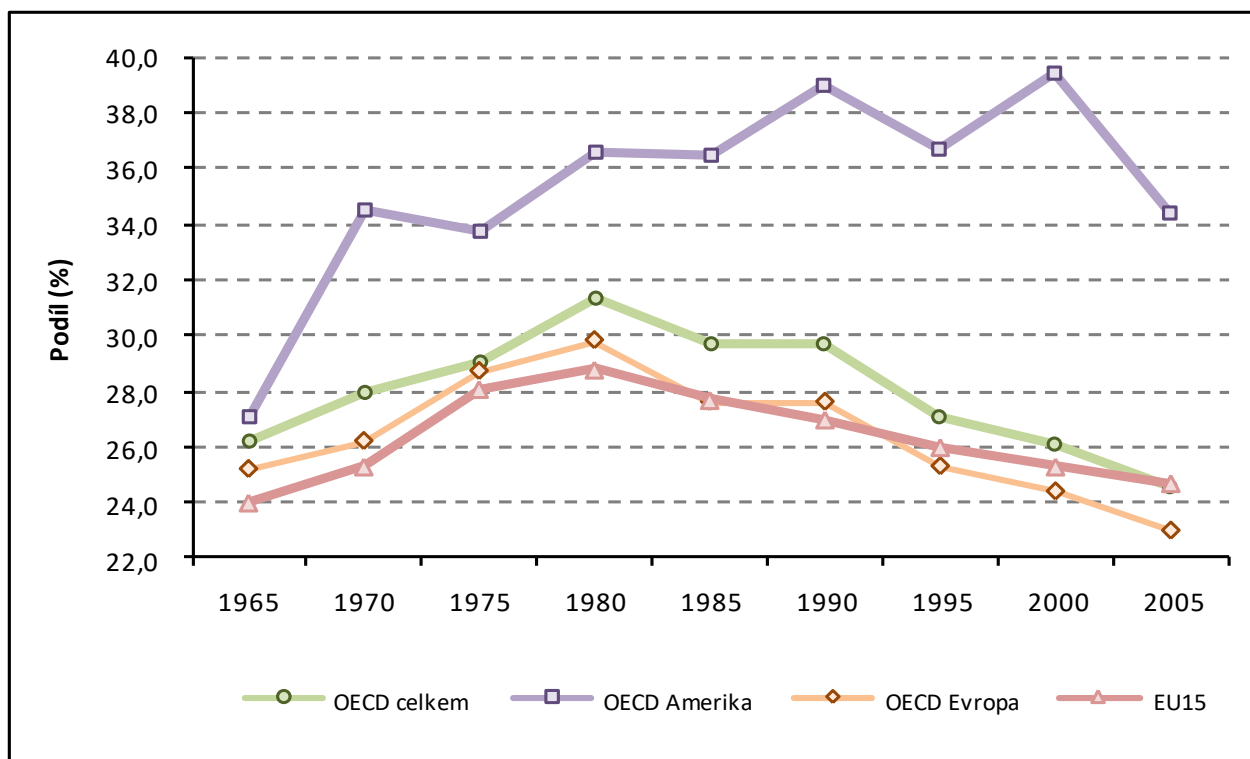
Podíl výnosu daní z příjmů fyzických osob na HDP v zemích OECD

aktuální stav: <http://www.oecd.org/tax/tax-policy/revenue-statistics-tax-structures.htm>

Jak se mění podíl v ČR?

1. Význam a charakteristika

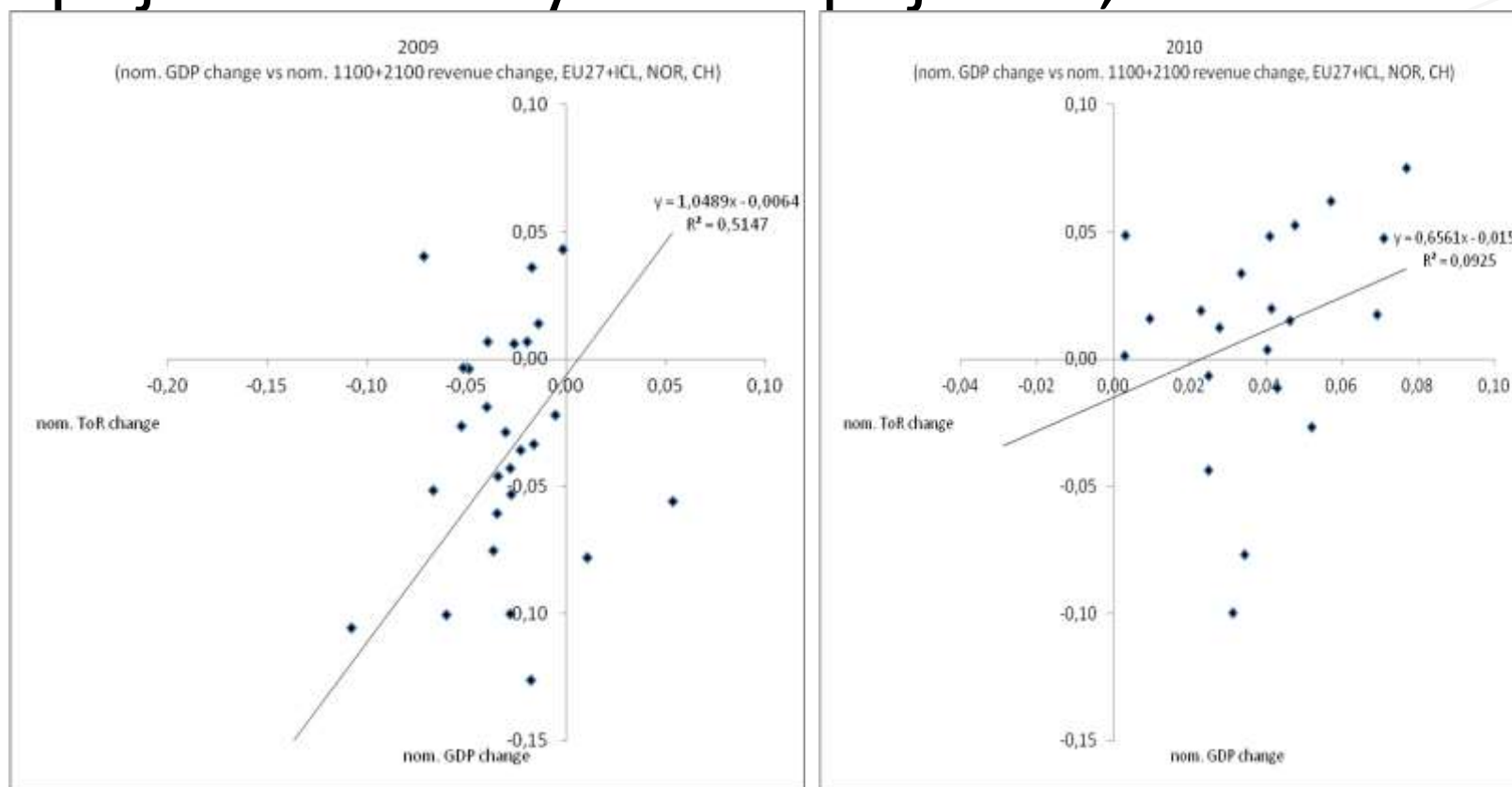
Podíl výnosu daní z příjmů fyzických osob na celkových daňových příjmech v zemích OECD

Zdroj: OECD

1. Význam a charakteristika

Podíl zdanění příjmů k celkovým daň. příjmům; ČR

Zdroj: OECD (zpracováno autorem)

2. Technika - základ

Data v ČR

- [Analýzy a statistiky](#)
 - [Daňová statistika](#)
- [Otevřena data](#)
 - <http://data.mfcr.cz/cs/dataset/danova-statistika>
 - <http://data.mfcr.cz/cs/seznam-vsech-datovych-sad>

2. Technika

A. Předmět

B. Základ

C. Úpravy základu

D. Sazby

E. Slevy

F. Placení

G. Zdaňovací jednotka (jednotlivec vs domácnost)

2. Technika

A. Předmět

- vynětí

B. Daňový základ – druhy důchodů

- pracovní důchody
- důchody z podnikání
- nájemné
- veřejné penze
- kapitálové výnosy realizované

2. Technika

- Definice důchodu poplatníka
 - přírůstek schopnosti uspokojovat osobní potřeby za určité období.
Skládá se z přírůstku bohatství a ze spotřeby za toto období

Výše příjmů v dílčích základech daně v České republice jako % z celku, bez zahrnutí srážkové daně

Za rok	Příjmy ze závislé činnosti	Příjmy z podnikání	Příjmy z kapit. majetku	Příjmy z pronájmu	Ostatní
2006	56,1	39,5	0,1	1,8	2,6
2005	51,9	44,5	0,1	1,6	1,9
2004	49,3	48,1	0,1	1,5	1,1
2003	46,6	51,1	0,1	1,4	0,8

zdroj: <http://data.mfcr.cz/cs/>

2. Technika

Typy zdanitelných důchodů podle „snadnosti“ zdanění

- Peněžní důchody
- Nepeněžní důchody (naturální, získané např. směnou)
- Imputované důchody
- Nerealizované důchody (kapitálové výnosy)

Typy zdanitelných důchodů podle výnosnosti

- důchody pracovní (tvoří cca 3/4 všech zdanitelných příjmů),
- důchody z podnikání,
- nájemné,
- veřejné penze,
- kapitálové výnosy realizované

2. Technika – úpravy základu

C. Úpravy základu

- daňové úlevy (tax expenditures), nestandardní a standardní
- široký základ, nízká sazba
- flat tax

- nezdanitelná minima, která mají efektivně stejné dopady jako osvobození příjmů do určité hranice nebo odpočet od základu daně ve stejné výši,
- odpočty od základu daně
 - standardní a nestandardní odpočty - v praxi je většinou výsledkem ad hoc dohody
 - význam pouze pro měření velikosti daňových úlev

2. Technika – úpravy základu

- Nezdánitelné části – kompenzují min. životní náklady (odčitatelná položka na poplatníka) nebo jako sociálně motivované položky pro děti, závislé manželky atp.
- Specifické (tj. nestandardní) odpočty - různorodé
 - historické zvyklosti + politické priority
 - sociální politika (odpočty související s bydlením, životním pojištěním, spořením atp.)
 - vzdělání (odpočty související s výdaji na vzdělání)
 - podpora vědy a výzkumu
 - doprava (obnova vozového parku)
 - ekologie (pořízení environmentálně příznivých automobilů, topných systémů, systémů na úspory energií)
 - ztráty
 - dary

2. Technika – úpravy základu

- Podíl odčitatelných položek v českém základu daně na celkovém objemu odpočtů, pouze daňová přiznání

Za rok	Dary	Ztráta	Základní odpočet	Odpočty na děti	Úroky na bydlení	Životní pojištění
2006	2 %	6 %	21 %	49 %	12 %	10 %

zdroj: <http://data.mfcr.cz/cs/>

2. Technika – úpravy základu

- Nominální daňová úleva
 - vynětí, nezdanitelná část, osvobození, odpočet, snížená sazba, pozdní zaplacení...
- Efektivní velikost úlevy
 - velikost snížení daně (absolutně či relativně)
- S poklesem nominálních sazeb klesá významnost odpočtů!

2. Technika

D. Sazby daně

- progresivní
- lineární (flat tax?)
- OECD Tax Database: konkrétní nominální sazby od r. 1982
- rozdíl mezi stupňovitou a klouzavou progresí!

E. Slevy na dani

2. Technika - sazby

- Změny mezních sazeb v první části reformy zdanění příjmů vyspělých zemí (1986–2002)

	Rozdíl v maximálních sazbách 2002-1986	Rozdíl v minimálních sazbách 2002-1986
Kanada	-8,4	-11,5
USA	-11,4	-10,0
Austrálie	-13,0	-8,0
Japonsko	-33,0	-20,0
Korea	-19,0	3,0
Nový Zéland	-27,0	-0,5
Itálie	-15,6	6,3
Nizozemí	-20,0	-15,1
Velká Británie	-20,0	-20,0
Dánsko	-24,5	-8,9
Norsko	-15,0	-25,0
Finsko	-20,5	10,5
Švédsko	-25,0	16,0
Průměr	-17,3	-5,3

Zdroj: autor

2. Technika - sazby

- Reformy zdanění osobních příjmů ve vyspělých zemích 1986–2002 - změny počtu pásem a změny podílu základního odpočtu od základu daně k průměrnému hrubému příjmu jednočlenné domácnosti

	Změna počtu pásem	Podílu základního odpočtu k příjmu domácnosti jednotlivce		
	2002- 1986	1986	2002	2002- 1986
Kanada	1	21,3	22,8	1,5
USA	-6	6,2	8,6	2,4
Aust r á l i e	-1	25,9	16,5	-9,4
Jap onsko	-5	15,3	8,4	-6,9
Korea	-12	14,4	8,5	-5,9
N. Z é l a n d	-3		8,2	
N ě m e c k o		1,8	28,7	26,9
Itálie	-4	3,9	30,1	26,2
Nizo zem í	-5	29,9	60,0	30,1
V. Br itá n i e	-3	36,5	28,2	-8,3
Dánsko	0	74,9	14,0	-60,9
Nor sk o	1	18,5	45,2	26,7
Fin sk o	-6		112,8	
Švédsko	2		110,7	
Pr ů m ě r	-4	22,6	36,0	13,4

Zdroj: autor

2. Technika - sazby

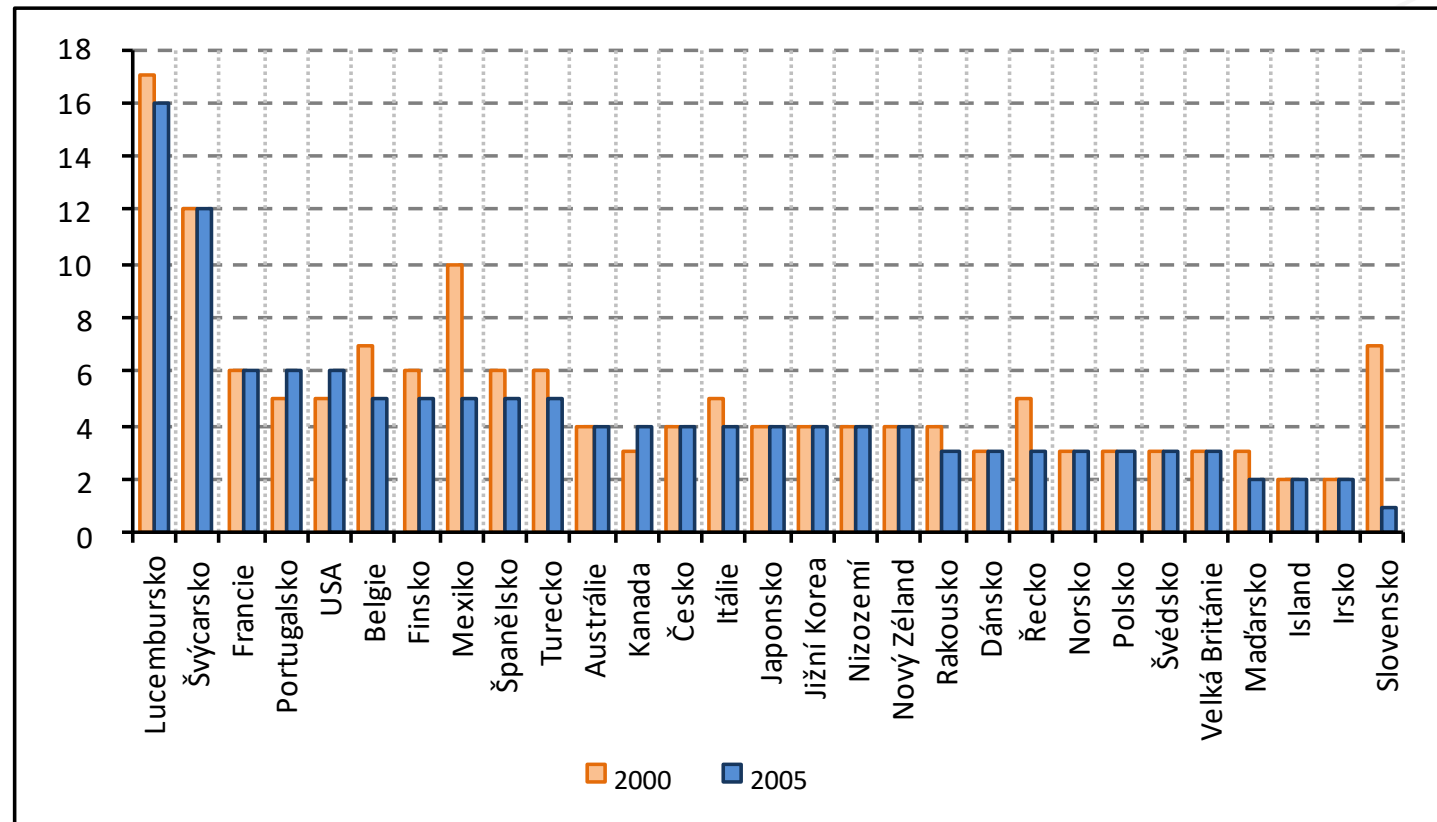
- Nejvyšší mezní sazba DPFO a hranice jejího dosažení jako % průměrné mzdy (AW)

Země	2006		2000	
	nejvyšší mezní sazba	hranice jejího dosažení (%AW)	nejvyšší mezní sazba	hranice jejího dosažení (%AW)
Austrálie	48,5%	1,8	48,5%	1,2
Rakousko	50,0%	2,0	45,0%	1,4
Belgie	53,5%	1,7	63,9%	1,2
Kanada	46,4%	2,8	46,4%	1,7
ČR	32,0%	1,6	32,0%	2,4
Dánsko	59,7%	1,1	59,7%	1,0
Finsko	50,9%	1,8	48,7%	1,2
Francie	55,9%	2,7	53,3%	2,9
Německo	45,4%	1,4	53,8%	1,7
Řecko	40,0%	1,3	45,0%	3,8
Maďarsko	36,0%	0,8	40,0%	0,9
Island	36,7%	0,3	45,4%	1,5
Irsko	42,0%	1,1	44,0%	1,0
Itálie	44,1%	4,6	46,4%	3,9
Japonsko	50,0%	4,4	50,0%	4,5
Korea	38,5%	3,4	44,0%	5,1
Lucembursko	39,0%	1,0	47,2%	2,1
Mexiko	29,0%	1,5	40,0%	49,3
Nizozemí	52,0%	1,3	60,0%	1,6
Nový Zéland	39,0%	1,4	39,0%	1,7
Norsko	40,0%	1,9	47,5%	2,6
Polsko	40,0%	3,1	40,0%	3,3
Portugalsko	42,0%	4,9	35,0%	1,5
Slovensko	19,0%	0,5	35,0%	3,2
Španělsko	45,0%	2,6	48,0%	4,4
Švédsko	56,6%	1,4	55,4%	1,5
Švýcarsko	42,1%	3,5	43,2%	4,0
Turecko	35,6%	2,7	35,6%	8,1
Velká Británie	40,0%	1,2	40,0%	1,4
USA	41,4%	10,6	46,7%	10,8
Průměr	43,0%	2,3	46,0%	4,4

Zdroj: autor

2. Technika - sazby

- Vývoj počtu pásem osobní důchodové daně v OECD

Zdroj: OECD

2. Technika - sazby

- Sazby daní z úrokových a dividendových příjmů fyzických osob (příklad 2005)

	Sazba daň z			
	úroků		dividend	
	rezidentů	nerезidentů	rezidentů	nerезidentů
Rakousko	25	15	25	25
Belgie	15	15	25	25
ČR	15	15	25	25
Dánsko	-	-	28	28
Finsko	28	-	19	28
Francie	27	16	-	25
Německo	31,64	-	21,1	21,1
Řecko	10	10	-	-
Maďarsko	-	-	35/25	35/25
Irsko	20	-	20	-
Itálie	27	27	12,5	27
Luxembursko	10	15	20	20
Nizozemí	-	-	25	25
Polsko	19	20	19	19
Portugalsko	20	20	20	25
Slovensko	19	19	-	-
Španělsko	15	-	15	15
Švédsko	30	-	30	30
Velká Británie	20	-	-	-
Švýcarsko	35	15	35	35
Kanada	-	25	-	25
Japonsko	20	15	20/10	20
USA	-	30	-	30

2. Technika – sazby

2007

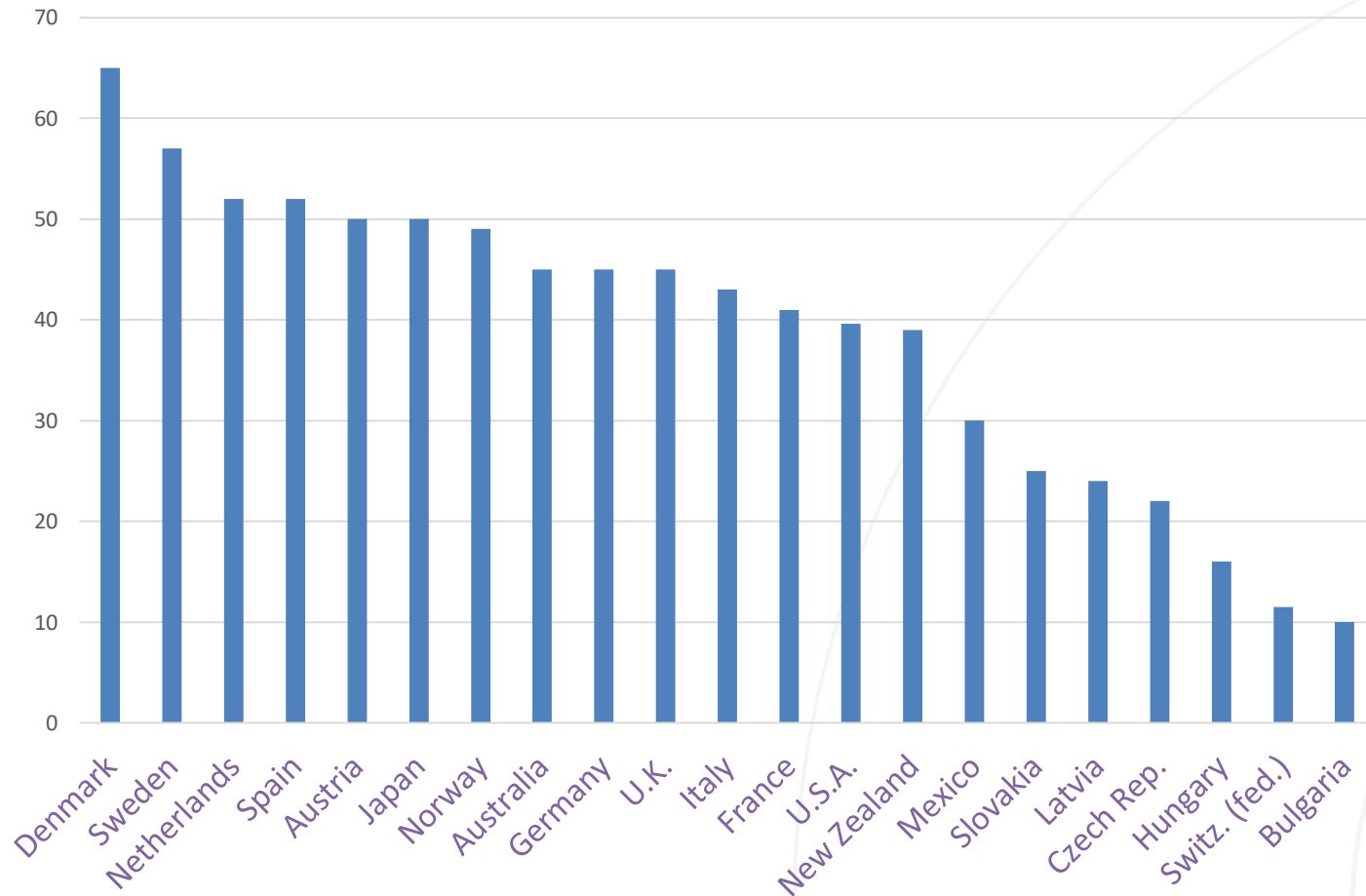

Zdroj: Wikipedia a autor

- Jedna sazba (nejde o teoretickou „flat tax“!)
 - Poprvé v Estonsku a Litvě (1994)
 - V roce 2008 již v 17 zemích, posléze téměř všude návrat k nominální progresi
 - Kromě Islandu – všechny postkomunistické
- Hall–Rabushka flat tax: spotřebně orientované zdanění příjmů (zdanění příjmů, nezdanění investic/úspor; široký základ a nízké sazby; 1 široká daň)

2. Technika – sazby

Max. sazby ODD v roce 2014

Zdroj: autor

2. Technika

G. Zdaňovací jednotka

– jednotlivec

- „moderní“
- nevýhodně pro výrazně diferencované příjmy v domácnosti při progresivní stupnici sazeb a/nebo wastable tax credits

– domácnost

- splitting
- často jako „podpora rodin s dětmi“

3. PE zdanění osobních příjmů

Argumenty kritiků a zastánců daní z osobních důchodů

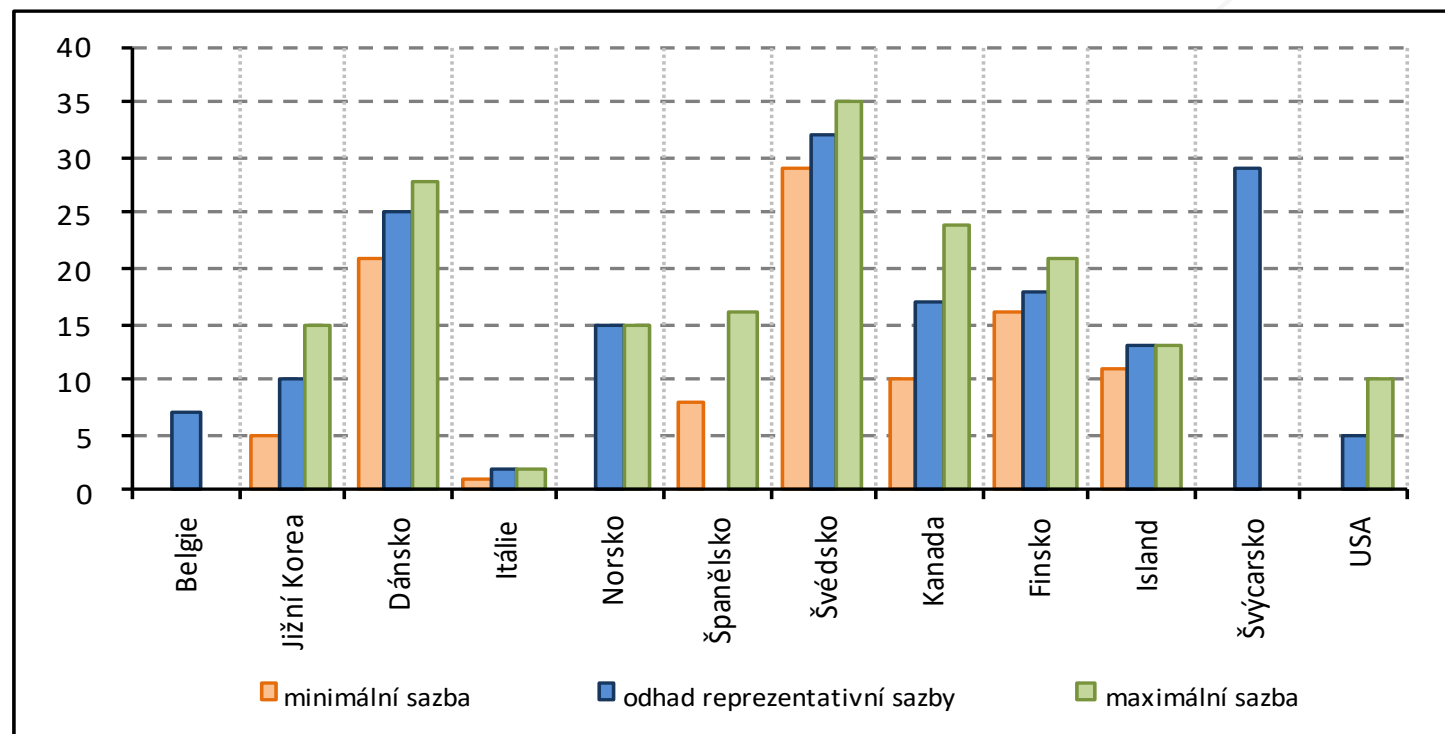
Argumenty zastánců	Argumenty odpůrců
Jsou uvaleny na skutečné ekonomické aktéry	Může docházet k přesunu daně
Odpovídají principu platební schopnosti	Daně by měly odpovídat principu užitku a pro něj není zdanění osobních příjmů vhodné
Vhodné pro redistributivní cíle	Daně by neměly cíleně redistribuovat, redistribuovat by se (pokud vůbec) mělo dávkami
Jsou výnosově pružné	Způsobují v systému progresivních sazeb tzv. fiscal drag (studenou progresi)
Nezpůsobují distorze v cenách	Způsobují distorze mezi ekonomickou aktivitou a volným časem
Jsou průhledné	Systém srážení záloh je neprůhledný
Není problém se zdrojem platby	V případě vysokých doplatků může vzniknout platební neschopnost
Umožňují zdanění čistého zisku nebo ekonomické renty	Problémy s měřením skutečného ekonomického zisku
Vhodné pro stabilizační a strukturální politiku	Daně by měly sledovat pouze rozpočtové cíle
Vhodné k odlišnému zdanění netuzemských subjektů	Nelze v praxi příliš diferencovat z důvodu existence smluv o zamezení dvojího zdanění a ESD

Zdroj: autor

3. PE zdanění osobních příjmů

- rozpočtový zdroj i subcentrálních vlád (sdílené daně, přirážky)

Země, kde subcentrální vlády uvalují PIT na osobní důchody

Zdroj: OECD

3. PE zdanění osobních příjmů

- Systémy zamezení **vnitřnímu** dvojímu zdanění (VDZ)
 - Klasický systém - vnitřní dvojí zdanění není omezeno (ČR).
 - Systém s dílčím omezením VDZ; omezení např. formou:
 - částečným zápočtem na úrovni fyzické osoby
 - částečným zápočtem na úrovni právnické osoby
 - metodou snížené sazby u fyzické osoby (typicky sazba srážkové daně nižší než průměrná sazba daně z příjmů FO).
 - Systém s úplným omezením VDZ; omezení např. formou:
 - neexistující osobní důchodové daně
 - neexistující daně nebo nulové sazby pro přijímané dividendy, podíly na zisku a kapitálové zisky z držby akcií a podílů,
 - neexistující firemní daně
 - plný zápočet na úrovni fyzické osoby
 - plný zápočet na úrovni právnické osoby

3. PE zdanění osobních příjmů

- Hlavní současná témata daňové politiky v oblasti zdanění osobních důchodů

Vazba na zaměstnání nebo podnikání	Obecně
❖ uplatnění výdajů zaměstnanců	❖ sladění sazeb osobních důchodových daní z mezd a podnikatelských příjmů
❖ propojení na sociální zabezpečení	❖ zdaňovací jednotka
❖ sjednocení zdanění dividend, podílů na zisku, úrokových výnosů a kapitálových zisků z držby	❖ míra progresivity (nebo proporcionalita), nastavení odpočtů, slev a pásem
❖ druh a rozsah daňových pobídek	❖ daňové úlevy (tax expenditures)
❖ definice daňového základu	❖ vazba zdanění osobních příjmů a dávek
❖ sladění sazeb osobních důchodových daní z podnikání a daní firem	❖ složitost daně
❖ formy a rozsah zdaňování zisků odplývajících do zahraničí fyzickým osobám a vazby tohoto zdanění na SZDZ	❖ daňové úniky
	❖ dobrovolné plnění daňových povinností
	❖ systém správy daně
	❖ redistribuce cíle a dopady

Zdroj: autor

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

